

CSALÁDI KÖR

SZÉPIRODALMI HETILAP

SZERKESZTI ÉS KIADJA:
KONCZ ÁKOS

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

Helyben házhoz hordva vagy vidékre
postán küldve:

Egész évre 12 korona.
Fél évre 6 „
Negyed évre. 3 „

Egyes szám ára 30 fillér.

Olvasóinkhoz.

Családi Kör czimen a jelen számmal egy szépirodalmi és esztétikai hetilapot indítunk.

Érezzük, hogy vállalkozásunkat meg kell okolni.

A vidéken élő és jobbára a szépirodalmat művelő írók körében ugyanis többször képezte megbeszélés tárgyát, egy kizárólag szépirodalommal és esztetikával foglalkozó lap megindítása. Ezen régi óhaj azonban nem valósulhatott meg, mert az ily nagy kockázattal járó vállalat részére nehéz volt kiadót találni.

Ezen nehézséget azonban sikerült legyőznünk s mint lapunk olvasói látják, a külső kiállítás disze és izléses kivitele biztosítva van. Arra pedig, hogy a belső tartalom mindenkor irodalmi színvonalon álló dolgozatokkal legyen ellátva, — vagyunk elegen, kik elfordulva a mindinkább hanyatló *szeccsessziós* iránytól, azt óhajtjuk, hogy a magyar szépirodalom arra az ösvényre térjen vissza, melyen hosszú időközön keresztül művelte az elméket és nemesítette a sziveket...

Lapunk hü tükre lesz *Magyarország* művelt közönsége családi és társadalmi életének. Minden ízében magyar szellem fogja azt átlengeni, tartalma pedig olyan, hogy minden *család* nyugodt szívvel adhatja azt akár serdülő gyermekeinek is kezeibe...

A *szépnek, igaznak és jónak* szakadatlan dicsérete lesz ez a lap... A nemes törekvéseket istápolni fogjuk, társadalmi életünk egységesítésére különös gondot fordítunk, beigazolvva, hogy művelt lelkek, habár különböző társadalmi osztályhoz tartoznak is, egyenlővé válnak a kölcsönös *szeretet és becsülés* találkozóhelyén...

Vállalatunkban az ország legkiválóbb írói támogatnak, mely kedvező körülmény előre is biztosítja lapunk irodalmi értékét.

Már eddig is sikerült munkatársunknak megnyerni a következő fővárosi, vidéki és helyi írókat: Bakonyi Samu dr., Balogh Imre, Bartha Béla dr., Benedek János dr., Bársony István,

Csiky Lajos, Csulak Lajos, Dicsőfi József, Dóczy József, Drumár János, Ferenczy Gyula, Fluck Jolán, Gulyás István dr., Hajdu József, Hegyi Jenő, Illyés Bálint, Jablonczay Kálmán, Járossy Lajos, Karem, Kardos Albert dr., Komlóssy Miklós, Koncz Ákosné, Könyves Tóth Kálmán, Krudy Gyula, Kun Béla, Lovassy Andor, Lovász János, Pallaghy Gyula, Rákosi Viktor, (Sipulusz), Szávay Gyula, Szomaházy István, Tömörkény István, Tüdős János dr., Vargha Gyula, Vattay Géza, Vértessy Gyula, Vértesi Arnold, Zoltai Lajos.

Lapunk közölni fog a politikán kívül mindenféle cikkelyt. Elbeszéléseket, esztétikai dolgozatokat, verseket, irodalomtörténeti tanulmányokat, érdekesebbnél-érdekesebb dolgokat *Debreczen* multjából; igazságos és magas színvonalon álló kritikákat színházunkról és egyéb kulturális tényezőinkről, hosszabb regényeket külföldi és magyar elsőrangú íróktól, ismertetni fogja a különböző jótékony és közhasznú egyletek fontosabb ügyeit, működését és életét, írunk bele mulattató croquis-eket, apróságokat, tért adunk a *divat* rovatnak, a boritékon a kérdések és feleleteknek, egyszóval nem lesz társadalmi életünknek olyan osztálya, mely a maga olvasni valóját fel ne találja lapunkban.

Lapunk hetenkint egyszer *vasárnap* jelenik meg, negyedréti alakban, díszes kiállításban és társadalmi életünk egy-egy kimagasló alakjának arcképével. *Előfizetési ára* az ötvenkét füzetnek *12 korona* lesz, melynél olcsóbb szépirodalmi hetilap nincs az országban.

Midőn művelt közönségünk szellemi és anyagi támogatását kérjük, mély tisztelettel vagyunk

Debreczenben, 1900. december 23.

A Családi Kör szerkesztősége:

Koncz Ákos,
szerkesztő

Kossuth-utca 14. sz. I. emelet.

CSALÁDI KÖR

SZÉPIRODALMI HETILAP

Szerkeszti és kiadja: **KONCZ ÁKOS.**
 Munkatársak: Bakonyi Samu dr., Balogh Imre, Bartha Béla dr., Benedek János dr., Bársony István, Csiky Lajos, Csulak Lajos, Dicsőfi József, Dóczy József, Drumár János, Ferenczy Gyula dr., Flacé Jolán, Gulyás István dr., Hajdu József, Hegyi Jenő, Ilyés Bálint, Jablonczay Kálmán, Járóssy Lajos, Káreni, Kardos Albert dr., Komlóssy Miklós, Koncz Ákosné, Könyves Tóth Kálmán, Krúdy Gyula, Kun Béla, Lovassy Andor, Lovász János, Pallaghy Gyula, Rákosi Viktor (Sipulusz), Szávay Gyula, Szomaházy István, Tömörkény István, Tüdös János dr., Vargha Gyula dr., Vattay Géza, Vértessy Gyula, Vértesi Arnold, Zoltai Lajos.

A huszadik század reggelén.

A Z EMBERISÉG történetének egy új százada kezdődik a mai nappal, egy új század, melynek küszöbén még nem tudjuk, vajjon áldása vagy átká lesz-e a világnak az új epoka?

Ha végigtekintünk az elmúlt tizenkilenc századon, folytonos változását látjuk a világnak. Ezen hosszú idő alatt nemzetek enyésztek el, népek pusztultak el, melyeknek emlékezetét csak a nemzeti génusz őrzi . . . Hol jobb, hol rosszabb volt az emberiség a szerint, a mint nagy erények, vagy nagy bűnök támadtak közöttük, estek vagy emelkedtek ezeknek mértéke szerint, itt-ott csodás szívóssággal ragaszkodva életükhöz, vagy gyáván lemondva a minden oldalról feltornyosuló veszedelmekkel való szembeállásról . . .

Mi okozta e majdnem kétezer éves keresztény világ sok népének bukását, ki tudná megmondani? A nemzetek élete fennmaradásának, vagy elhunytának számtalan okai lehetnek. Az erősebb elnyeli a gyöngébbet, a hatalmas rabigájába hajtja az erőtlenekeket s kik felett nem a fegyver győzedelmeskedett, azokat eltemette a puhaság s az erkölcs hiánya, melyet a nagy költő így fejez ki: „Minden országnak támasza és talpköve a tiszta erkölcs, mely ha elvész, Róma ledől s rabigába görnyed“.

De ne terjeszkedjünk ki a népek életére, hisz megtaláljuk azok örömeit, bánatát, dicsőségét és bukását a történelemben . . . Csak magunkat, a mi édes hazánkat nézzük, mely ezer év óta áll fenn *annyi balszerencse közt és oly sok viszály után* . . .

Álljunk meg lélekben a pusztaszeri sikon, hol apáink nemes vére évezredekre köt szövetséget . . . Nézzük az első apostoli király kor-

mányzását, az Árpádházi királyok államalkotó és államfentartó képességeit . . . Ott van a nagy Hunyadi, ki második fentartó oszlopa lett hazánknak, mert csodálatos hadvezéri talentuma megtöri a ránkzuduló török hatalmát . . .

Ismerjük a testvéri harcokat, melyekben meggyöngült erőnk s közel állottunk a feldarabolás veszedelméhez . . . Szerencsére azonban a magyarok Istenének hatalmas keze megállított bennünket az örvény szélén és életben maradtunk . . . Századokon át önkeblünket szaggattuk s csak akkor vettük észre a testvéri harc átkait, midőn elernyedünk teljesen a küzdelemben . . .

A letarolt erdő azonban felujult, mikor a béke tavasza beköszöntött rügyeket fakasztó melegével . . .

Hosszu idők mulva megirigyelték haladásunkat, életképességünk gyökerére fejszét emelt a hatalom . . . Szabadságunk forgott veszélyben, a nemzeti szellem sorvasztó lázban égett és mindenfelől emelkedtek a sirhalmok, melyeknek mindegyike alatt egy-egy remény, egy-egy nemzeti jog volt elföldelve . . . Idegenekké akartak tenni bennünket saját hazánkban, mesés igyekezettel faragván ellenségeink azt a jármot, melyet a szabadságszerető népeknek nyakára annyiszor készített a zsarnokság a világtörténelem folyamán . . .

Elbuktunk a küzdelemben . . . Néma lett a hon s a fáradt madarak hallgató ajkairól nem hangzott örömdal . . . Bus temető lett a magyarok földje s ha a feltámadás reménye nem int felénk biztatólag, ma közös sorsunk volna az eltemetett nemzetekkel . . . De mivel hittünk, hitünkben nem csalatkoztunk . . . Hazánk kiheverte a nehéz na-

pokat, lassankint végig suhant Pannonia térein az ébredés üde szellője, feltámadtunk s a feledés fátyolát borítva a multra, király és nép kezét fogva, ujult erővel láttunk a sebek gyógyításához, önállóságunk kiépítéséhez...

Az ezredik év határkövénel láttuk, hogy ál-munk teljesült, reményünk valóra vált! Küzdésünk diadalt aratott... életünk immár biztosítva van *alkotmányunkban* és azon *csodás szeretet erő-ségében*, mely az együttérző *trón és nép* közös munkájának erős fundamentuma.

Hitted volna-e ezt ötven évvel ezelőtt szép Hazám, én édes Nemzetem?

Virrasztott feletted a magyarok Istene és csodálatos önerőd, mely honszerző Árpád karjától maradt reád!

Kulturánk virágozik s a művelt külföld dícsérettel beszél rólunk... A hazafiak versenyeznek a becsületes munkában s az a legboldogabb, ki eszének és szívének kincseit a haza szent oltárára teheti... Őrt áll a törvény a jogok felett, a jogot és alkotmányt Európa leglovagiasabb királya védi, kit népe példátlan szeretettel rajong körül... Egyenlő és szabad minden egyes polgára a hazának, egyesült erővel építgetve a béke főséges műveit... A nemzet lelke meg-aranyoz minden alkotást, a tudomány csarnokai-ban mélyen járó elmék művelik a tudományt, a jótékonyagnak és emberszeretetnek mesés alkotásait látjuk mindenfelé s a lelkiismereti szabadság drága kincse mellett a vallások egyenlő buzgósággal teljesítik nemzetnevelő feladatukat.

Ennyi haladást látva és a történelem örömteljes és szomorú példáiból okulva, mért ne reménykednénk a *huszadik század hajnalán*? Miért ne hinnénk, hogy a jövőben kevesebb boru lesz a nemzet lelkén és több színes sugár annak életén?

Adja Isten, hogy így legyen! Legyen e huszadik század jövője fényes, nemzetnevelő, gazdag dicsőséges napokban, melyeknek egyetértő szeretetében muljanak el a multak árnyai és nyerjen teljes kiépítést az a *Magyarország*, melyről a legnagyobb magyar azt álmodta, hogy *nem volt, hanem lesz!*

Boldog új évet!

Koncz Ákos

Hegymegi KISS Áron.

A tiszántuli ev. ref. egyházkerület püspöke.

A tiszántuli ev. ref. egyházkerület püspökének képét mutatjuk be itt olvasóinknak, azon férfiút, ki egész életét a két legszentebb eszmének: *a hazának és egyházának* áldozá. Igaz magyar főpap Ő, kinek minden gondolata, szívének minden érzése e két nagy eszméből fakad, s midőn lángoló honszerelmével átölelte hazáját ugyanakkor szíve szeretetéből bőven juttatott egyházának is, melynek nagy érdekeit folyton szemei előtt tartotta.

Jutalmul egy emberöltő fáradozásáért hosszú kort adott a mi jóságos püspökünknek a Gondviselés. Ezen aggkort bearanyozza mindazok szeretete, kik benne az *igazi embert* ismerik. Nemes lelkének szelid derűjénél ki ne érezné jól magát és ki nem tapasztalta, ki csak egyszer is beszélt vele, hogy személyében a sokoldalú tudás a szívműveltséggel párosul.

A század elején született 1815. november 20-ikán Kis-Naményban, Szatmár vármegyében. Középiskoláit Szatmártt és Sárospatakon végezte, s miután szelid lelkülete a papi pályára vonzotta, csakhamar munkása lett az ur szőlőjének. A porcalmiak lelkesült örömmel választották meg 1843-ban lelkészüknek s hogy mennyire nagyra-becsülték őt, bizonyítja az a páratlan eset, hogy negyvenkilenc évig lakott hivei közt. Irodalmi téren már akkor sűrűn forgatott tollát a szatmári egyházmegye avval tisztelte meg, hogy már 1848-ban főjegyzővé, 1860-ban pedig esperessé választotta. Mint főjegyző jelen volt azon nevezetes értekezleten, melyet Eötvös József báró hívott össze. A szabadságharc alatt ő szerkesztette a nemzeti kormányhoz intézett hódoló feliratot, mely hű tükre hazáját és a haza szabadságát szerető lelkének. Erő és mélység, lelkesedés és a hazafiúi szent érzés árad felénk e sorokból, olyan annak minden sora, mint a szabadulni vágyónak imádsága és reménye egy jobb jövőben...

A legendás időkben ott látjuk most már ősz püspökünk akkor még daliás alakját a vérmezőkön... A vallás szent ígéivel biztatja a haldokló hősöket, kik a haza életetésével lehelik ki nemes

Hegymegi Kiss Áron.

és bátor lelküket... Szabadsággal, égi üdvvel vigasztalja a sebesülteket. megáldva őket, kik büszkén halnak meg a hazáért...

Világos után őt is üldözték, mint annyi ezret a hazában. Szenvedni kell neki is, mert szereti hazáját. De ő nem csügged s mint a régi próféták lelkében felragyogott a megváltásban vetett hit csillaga, úgy az ő szívében is eloszlatja a hazafiui bánatot egy jobb jövő édes reménységének sejtelme... A boru napjaiban nem csügged, hanem egyháza érdekeit munkálja. Egyenlő szeretettel vesz részt annak küzdelmeiben és örömeiben. Védi egyházának önkormányzati jogát s a megye zöld asztalánál magvas beszédek tart fontosabb kérdésekben... Ekközben meggyőződéssé kívülről benne az a gondolat, hogy papsága szellemének minél gondosabb művelése *emelttyűje* egyháza dicsőségének. Egyházmegyei könyvtárt alapít e célból s nem szűnik meg minden kedvező alkalommal paptársai szívére kötni a *tudományt* és a *szívműveltséget*, mely kettős talizmán nélkül sikertelen minden törekvés. Tekintélyes szavát felemelte a debreczeni és budapesti zsinatokon s az egyetemes konvent jegyzőkönyvei hűségesen beszámolnak mindenre kiterjedő munkásságáról.

Az ősz patriarkát a tiszántuli egyházkerület 1892-ben püspökévé választotta a boldog emlékezetű *Révész Bálint* örökébe, mely idő óta bölcsen, atyai szeretettel és hitének rendületlen erejével kormányozza a legnagyobb egyházkerületet. Tudásával világít, szeretetével melegít épp úgy most is, mint a messze múltban, midőn kis falujában hű nyája szeretete könnyítette gondjait.

Ott látjuk őt most is tiszteletreméltó alakjával mindenütt, hol tenni és áldozni kell a nemes eszmékért... Haja ezüstfehér, de szíve ifju, szelleme üde, egyszerű boldogságos kort ért el, melyben hiveinek, szép családjának és tisztelőinek szeretete veszi körül.

Tartsa meg nekünk a mi jóságos püspökünket még hosszú időn át a pásztorok fejedelme, hogy boldogítva boldogan érezhesse egy hosszú emberélet jutalmát: a tisztelettel párosult szeretetet.

(K.)

A Herédiákból.*

I.

A názáreti ács.

Irta: Dr. Vargha Gyula.

*A jó ács, mióta a hajnal fölhasadt,
Munkában állt folyvást a gyalupad előtt;
S felváltva használt már csikorgó reszelőt,
Gyalut, kalapácsot és simító vasat.*

*Örömmel látta hát, a mint este fele
A platán árnyéka megnyult a küszöbíg,
A hol majd a szent szüz mellé telepedik,
S anyja szent Anna s az Ur Jézus is vele.*

*Nem mozdul egy levél, oly rekkenő a lég,
Szent József a vésőt leejti, már elég...
S köténye sarkával megtörli homlokát;*

*De a kis ácsinas, kit dícsfény vesz körül,
A sötét háttérben ott dolgozik tovább,
S a gyors gyalu alul aranyforgács repül.*

II.

A halott kérése.

*Állj meg! Hallgass meg oh utas! Ha valaha
Utad tán Cypselosz s Heeron felé vezet,
Mond az ősz Hylasznak, hogy öltson gyászmezet,
Fiaért, kit viszont nem lát soha.*

*Farkasok falták föl meggyilkolt testemet,
Csontomal itt rejti egy puszta siri bolt.
Árnyam az Erbosz bus partján sirva bolyg,
Mert nem boszulta meg senki gyász estemet.*

*Menj hát! S napszálltakor, ha egy sírdomb fölött
Találsz térdelve majd egy gyászos arczu nőt,
Kinek bus homlokán sötét fátyol lebeg.*

*Égtől s büvtől ne félj, csak lépj hozzá nyomon,
Anyám ez idegen, ki hazug síromon
Üres urnát ölel s azt könnyel tölti meg...*

* *José Maria de Herédia* két versét mutatjuk be olvasóinknak. A kitünő költő eme remek darabjait *Vargha Gyula* dr., a Magyar Tudományos Akadémia tagja fordította azzal a szerencsével, mely az ő alkotásait jellemzi.

A hajduk eredete.*

Sokféle magyarázatát próbálták már adni a hajdu szónak. Magyarazzák első sorban azon törvényczikk alapján, mely a hajdukra vonatkozólag legelőször található a magyar törvényekben. A hajdu név ugyanis először az 1514-ik évben fordul elő a II. Ulászló VII-ik decretumának 60. és 61-ik cikkében. A 60-ik cikkben kimondatik a barompásztorokról, kik köznyelven hajduknak nevezetnek, hogy azok dárda és egyéb fegyverek hordásától tiltatnak. Rendeli továbbá, hogy a fegyveresen talált hajdu bárki által elfogattassék és első esetben megbüntettessék, ismétlés esetében lenyakazzassék, vagy a halálbüntetés más nemével büntettessék. A 61-ik cikkben pedig kimondatik, hogy a parasztok és a szabad városok vagy királyi városok lakosai közül senki ne merészellen nyájuk őrzése és barmok vagy apró marhák tartása végett mezei házakat vagy közönségesen szállásnak nevezett tanyákat tartani, hogy ez által a hajduk gonoszságai megszünjenek. Ezen törvényczikk volt az oka annak, hogy sokan a hajduknak mint pásztor embereknek a nevét a »hajtó« szótól származtatták.

Epen ilyen naiv magyarázata a hajdu szónak, miszerint a magyar hajdu és a latin hajdu név a magyar »hajadon« szótól származik, mert régi iratokban gyakran fordulnak elő ezen kifejezések: hajadon legény, hajadon leány. Mivel a törvény által üldözött szegény legények általában nőtlenek voltak, azért nevezettek volna hajadon legényeknek és ebből származott volna a hajdu név.

Varga Géza dr. a Hajdúvármegye leírásában azt állítja, hogy hajduknak a gyalog harcosokat nevezték, a kik a várakból kitértek és az ellenséget háborgatták.

Mielőtt úgy ezen, mint a többi magyarázatokról véleményt mondanánk, lássuk, hogy országos törvényeink mit mondanak még a hajdukról.

Törvényeinkben többféle haiduról van szó. A legkorábban említett hajduk, a kikről már szóltam, a barom pásztorok.

A hajduk második faja bizonyos kóborlók voltak, kiket törvényeink mint rablókat és a haza fekélyeit (= patriae pestes) emlitenek. Így például az 1604. évi XX. és az 1609. évi XIX. t.-cz. elrendeli, hogy ezek ellen a nemesi felkelés és a végbeli várak katonái is igénybe vehetők és rájuk, továbbá azon bűnpártolókra, a kik hajdukat tartanak, halálbüntetést szab. Így az 1613. évi XXII. t.-cz. is, mely a szabad hajduk tartóit hűtlenség büntetésével sújtja. Ezen büntetés fennállott egészen 1723-ig, a mikor az 1723. évi XII. t.-cz. enyhítette ezen törvények szigorúságát annyiban, hogy ettől fogva a szabad hajduk orgazdái a büntett súlyának megfelelő büntetéssel és a hajduk által okozott károk megtérítésével büntetettek. Az 1625. évi XVI. és az 1647. évi XIII. t.-cz. szerint pedig összeirandók és katonáskodásra és katonai fegyelemre kényszerítendők, vagy földművelésre alkalmazandók, ha pedig ezt nem tennék, az országból eltávolítandók és bárki által üldözhetőek.

Ilyen hajduk voltak, a mint törvényeinkből kitűnik, Veszprémben, Tihanyban, Keszthelyen, Vácson, továbbá Szigliget és Vecser vidékén. Az 1595. évi XXXI. t.-cz. az ilyen hajdukat halálbüntetéssel, az őket

tartókat pedig a hűtlenség büntetésével sújtja. Az 1597. évi XXI. t.-cz. azon főurakat és nemeseket, a kik birtokaikon szabad hajdukat tartanak, az illető birtoknak elvesztésével és elkobzásával bünteti. Az 1601. évi XXVII. t.-cz. a mágnásokat 600 forint, a nemeseket pedig 300 forint büntetés terhe alatt a szabad hajduk ellen való felkelésre kötelezi. Ezen törvényczikkból megtudjuk rettegett vezéreiknek a neveit is. Vezéreik voltak: a komáromi várban letartóztatott Saárossy István, Kun György és Budai Mátyás, továbbá Konkoly Péter, Révész Mihály és a Tisza mentén Sennyei Miklós. Utóbbi azonban, miután magát igazolni sikerült, az 1604. évi XXI. t.-cz. alapján rehabilitáltatott.

A mint a mondottakból kitűnik, ezek sem lehetnek a Hajdu-Kerület lakosainak ősei.

Az utóbbiakkal közel rokonságban van a hajduknak harmadik faja, a kik nem kiváltságolt városokban és községekben laktak és sokszor szövetkeztek kóborlókkal, tehát az előbbiekről hozott törvények tulajdonképen ezekre is vonatkoztak. Ilyenek voltak a szabolcsmegyei hajduk, a kik már régi királyainktól privilégiumot nyertek azon feltétel alatt, hogy az országot a török ellen oltalmazzák. Az 1622. évi LXVIII, 1647: LXVIII. és az 1649. XLIII. t.-cz. ezen hajdukra is vonatkoznak. A szabolcsmegyei hajdukra vonatkozólag kimondják ezen törvényczikkek, hogy ezek jogtalanul veszik igénybe a kiváltságolt hajdu városok jogait. Tehát ezen városok lakosait az említett törvények urbéreseknek nyilvánították. Ilyenek voltak a Tiszántul: Nyiregyháza, Téglás, Szent-Mihály, Dob, Búd, Új-Fehértó, Bátor; a Tiszán innen pedig: Hidvégh, Hernád-Németi, Kesztel.

A hajduk negyedik faja azonban különösen a török hódoltság alatt fontos szolgálatot tett a hazának. Az 1563. XXIII. t.-cz. szerint a király a hajduk egy részét a véghegyek védelmére rendelte bizonyos számban és zsolddal ellátva azon czélből, hogy azon gyalogos hajduk a török hódoltsági területen levő lakosokat a király iránti hűségben megtartsák és védelmezzék, miután ezen gyalog hajduk könnyebben eljuthatnak olyan helyekre, a hol az utak a lovasokra nézve járhatatlanok. Mikor pedig a lovasok tesznek kirándulást, a gyalogosok a várak őrzésére alkalmaztatnak. De ezen kirándulások vagy kiütések csak a kapitányok engedelméből történhettek és ha a kiküldött hajduk a szegény népet méltatlanul elnyomták, vagy megkárosították, azokat a kapitányok kötelesek voltak keményen megbüntetni és felügyelni, hogy a törökökkel esetleg fennálló békét meg ne sértsék.

Ezen hajduk tehát először gyalogosok voltak, de nem sokára lovasszolgálatot is teljesítettek, a mint ez az 1595. XXXI. és 1596: XXIII. t.-czikkekből is kitűnik, melyekben már lovashajdukról is van szó.

Az itt említett hajduk voltak a hajdukerület lakóinak az ősei.

Hogy a törvényeinkben említett hajdukat teljesen felsoroljam, felemlitem még a szabad hajdukat. Ezek magyar gyalog katonák voltak a Tisza és Körös közti vidéken. Fegyverök görbe kard, csákány lándzsa és dárda volt. Ok is a Bocskay táborában küzdöttek és a hadjárat végével Bihar és Hajdumegye területén telepítették le. A hajduk ezen kiváltsága és szabadsága Erdély törvényeibe 1626-ban iktattatott be. Községeik voltak: Szalonta, Ürög, Szent-Márton, Tamási, Harsány, Körösszeg, Komádi, Veker, Sas, Régen, Félegyház, Bagamér, Mike-Pércs, Bagos, Konyár, De-

* Mutatvány *Barcsa János* ev. ref. gymn. tanár Hajdúnánás város és a hajduk történelme cz. művéből.

recske, Berettyó-Ujfalu, Kaba, Sáránd, Tépe. Elrendeli a törvény továbbá, hogy ezeken kívül több hajduváros a fejedelmek és az ország hire és consensusa nélkül ne ültetessenek és telepíttessenek hasonló szabadsággal: »a feljebb megíratatokon kívül a szabad hajduságnak nevezett penitus tolláltassék és letéssék.«

Ezek tehát az eredeti szabad hajdu fészkek, melyek elseje Szalonta, hol egy őrtornyot is építettek. Katonailag mind az erdélyi fejedelem váradi kapitányának hatósága alatt állott. II. Rákóczi Ferencz hajdu ezerei (t. i. ezredei) szintén ezek közül kerültek ki. A török hódoltság megszűntével, valamint vallási és politikai szabadságharczaink bevégeztével hivatását vesztí a régi fajta hajdu, tehát meg is szűnt mint külön katonaság. De megindult a szabadalmaik elleni hajsza is, mely azzal végződött, hogy legnagyobb részök jobbágyi állapotra vettetett. 1745-ben iktatták be Eszterházy Antal Pál herceget a derecskei majoratusi uradalomba, melyhez Szalonta, Komádi, Zsadány, Szt.-Miklós, F.-Bátor, Sas, Bajom, Sáránd, Berettyó-Ujfalu, Kaba, Gáborján, Bagos, Konyár és Félegyháza községek tartoztak.

Az eddig idézett törvények azonban még mindig nem felelnek meg azon sokat vitatott és minden hajduivadék által olyan kíváncsisággal kutatott kérdésre, hogy vajjon kik voltak a hajduk ősei, vagyis melyik néposztályból állottak elő a hajduk. A fentebb felsorolt magyarázatok pásztoroktól vagy más földönfutó népségtől származtatták a hajdukat. Nézetem szerint minden további mesterkélty magyarázatnak elejét veszi egy a XVI. század végén és a XVII. század elején élt és nagy szerepet vitt férfiúnak a történelmi műve. Gróf Illésházy István, ki 1608-ban Magyarország nádorává választatott, »Feljegyzéseiben« azt mondja, hogy: »a szabadhajduk az időben bőven valának (1599-ben), azokból támadtak vala az jobbágyokból, kiknek hazájok elpusztítottak vala az hadak miatt.«

Tehát a törökök által lakóhelyükből elűzött lakosokból, földönfutóvá tett emberekből állottak elő a hajduk, a kik nem rablás vagy gyilkolás vágyból lettek katonákká, hanem mert lakóhelyükből elűzetve, ugy gondolkoztak, hogy legalább fegyverrel kezükben személyöket biztosíthatják és ellenségeiken bosszút állhatnak.

Ugyancsak Illésházy István nádor megmondja azt is, hogy kik ellen harczoltak. Azt mondja ugyanis, hogy: »ezek sok kárt tettek vala a törökökben.« Tehát a törököket pusztították első sorban. Folytonos betörést intéztek a török területre, többször felverték Tolnát, Baranyát, kirabolták Eger és Gyula városát, igazi csodálatos, szemkápráztató hőstetteket vittek végbe.

Azonban a török földön üzött zsákmányolás nem fedezhette a tömegtelen sok hajdunak a szükségletét. Egy részök és talán nagyobb részök azon földet élte ki, a hova a török elől menekült és épen olyan lelkeitenül bánt el a lakossággal, mint a török vagy a tatár. Nem kimélte a nemességet sem, mert hiszen épen a nemesség volt az ő legnagyobb ellensége, mely, mint már fentebb említettük, kegyetlen törvényekkel igyekezett a hajdut kiirtani. Ezért nem nyujthatott segédkezet a különben hazafias hajdu a magyar nemességnek a bécsi kormány ellen.

A bécsi kormány ellenben alkalmas szövetségesnek találta a hajdut a nemesség ellen. Így került a hajdu a bécsi kormány szolgálatába! Így hajtotta a nemesség önmaga ezen tiszta magyar és vitéz kato-

naságot az idegen osztrák hatalom karjaiba, mely csakugyan alkalmazta azon mondást, melyet már I. Ferdinándnak tulajdonítanak, némelyek szerint azonban Básta adta volna ezen tanácsot Rudolfnak: »ebet eből maratok.«

A bécsi kormány csakhamar felismerte a hajduk katonai értékét, védelmébe vette őket, foglalkozást adott nekik és fegyelemhez szoktatta őket. A XVI. század végén tehát német vezérek alatt szolgáltak. Könnyen érthető, hogy ezen sok háboru alatt a hajduk nagyon elszaporodtak, de tömegesen is pusztultak el, mert ugy a török, mint a magyar egyformán irtotta a német szolgálatban álló hajdukat. Szörnyű kegyetlenséggel bánt el velök mindenki, a kinek hatalmába kerültek és egyes török bégek országos hirre vergődtek a hajduk iránti kegyetlenségükkel. Némelyek a fogoly hajdut elevenen megnyuzatták, vagy két fához köttették, melyeket földig hajtottak, hogy a közőjük kötött hajdu teste ketté szakadjon. Mások a holtra gyötört foglyot üres hordóba dobálták, mely hegyes szeggel volt kiverve.

A hajduk természetesen hasonlót hasonlóval viszonoztak és a mikor egy ilyen bég a kezökbe került, válogatott kínzással végezték ki. Egy gerendára köttették, minden egyes fogát külön-külön kitérték vagy kihuzták, hosszú szakállát szálanként kitépték és minden csontját összetörték.

Jött azonban egy nagy forduló pont a hajduk életében!

A magyar alkotmányért és vallás szabadságért fegyvert ragadó Bocskay Istvánnak sikerült a hajdukat visszanyerni a magyar ügynek. Bocskay tette az eddig a német szolgálatában állott hajdut, a magát mindig hősnek bizonyított katonát a magyar alkotmány és vallás szabadság hatalmas védőjévé és biztosítójává.

A trupp.

Irta: JÁROSY LAJOS.

Nyáron nagyon szeretem a hideget, télen meg a meleget. E szerint az időjárással homlokegyenest ellenkezem, mert nyáron meleg lévén a meleget, télen pedig hideg lévén a hideget kellene tulajdonképen szeretnem, ha az időjárással harmonikus összhangban akarnék élni. Igen, de nem akarok, mert legalább ebben az egy dologban ellenzékieskedem a hatalmakkal szemben, másban ugy sem igen lehetséges.

Említett különczködésemmél fogva nyáron szivesen elmennék nemcsak a magas Tátrába, hanem akár Szibériába is (ha ott kancsuka nem volna), télen pedig nemcsak Kairóba, de akár a Nilus forrásokig is (ha a vadállatok kezyüsen, frakk-klack, lackban járnának, mint itthon). Igen ám, ha volna hozzá grisli! De nincsen, miért is másként kell magamon segítenem.

Nyáron, az Isten adta hat dolgozó napon (tisztességes pennaforogató ember a felivel is beélné) hivatalomhoz lévén madzagolva, hütödzés okából valami hüsitő melódiát dudolgotok, például: »Szeretlek Roxaláné, tiéd egész valóm, télen azonban már sokkal tüzesebbet, például: Gimbelem a gombolom, a mellényem gombolom. Így azután csak megélek valahogy hétköznapokon, sőt dudolgotással nyáron

még jó barátaimat: Dezső pajtást, Jóska sógort és a nászomat is le tudom hűteni, télen azonban már nem tudom őket felmelegíteni.

De az ünnepi hangulatot megteremtő vasárnapokon már tényleg hűtődzöm, illetőleg melegszen. Nyáron hűsölök kint a zöldben, télen melegszen bent a kávéházban.

Feleségem ebben az egy dologban velem teljesen egyetért. Ő is szeret a zöldben hűsölni, lehet, hogy csak azért, mert mindent szeret a mi...pénzbe kerül. Mint minden asszony! Nyáron át már minden esütörtökön a lányával meg az anyjával elkezdik tervezgetni a vasárnapi kirándulást. Természetesen itt Debreczenben nem sokat tervezhetnek, mert minden tervezésnek a vége vagy a Telegdi sóstón vagy pedig a Nagyerdőn lyukad ki. Hanem Budapesten, oh, az egészen más! Mikor ott laktunk, minden vasárnap máshová rándultunk ki, a mi reám nézve annyival kevésbbé lett volna kellemetlen, mert, mint említém, magam is szívesen mentem hűsölni. Azonban ezen kirándulásainkat valami mégis rendesen kellemetlenné tev.

A feleségemnek ugyanis volt egy nagy gyengéje. Nem elég, hogy szeretve tisztelt anyósommal és két neveletlen gyermekemmel együtt ötöcskén voltunk, mely létszám különösen kirándulásoknál egy férfi tárczára (és nem miniszteri tárczára!) már untig elég, hanem ő a létszámot figyelembe sem véve még a rokonság hölgytagjai közül, holmi özvegygyé vált urhölgyeket toborzott össze. Voltak nővérei és még mindig bájos (?) ruganyos és főként kirándulásokra kész nagynénjei, kik hozzánk mindannyian örömmel csatlakoztak. (Még szép volt tőle, hogy kirándulásainkhoz férfiakat soha sem tudott elcsábítani; így legalább a féltékenység husz körmű ördöge bennem nyugodtan szunnyadozhatott.)

Egyetlen férfi lévén tehát a társaságban, a hölgyek mind, kivétel nélkül, védszárnyaim alá kerültek. A védszárny természetesen ilyenkor a villamos vasúti és gőzhajózási jegyek megváltásában és holmi ozsonna históriák kiegyenlítésében nyilvánult, nem pedig, mint balul gondolhatná valaki, a hölgyeknek aszfaltbetyároktól való megvédésében. Mert ugyan ki merne egy ilyen hatalmas asszonyi truppba belékötni? Egyszerűen senki, meg lévén irva, hogy az asszonyi nyelvnek hatalma nagy és fullánkja veszedelmes!

A találkozás vasárnaponként rendesen lakásunkon történt, hol épen a villamosnak megálló helye volt. A villamosnak elég sokáig kellett állani, hogy kiránduló népemet egyenkint felsegíthessem s mikor végre magam is felszálltam, mosolygós arccal néztek reám a bent ülő ismeretlenek. Arczukon ezt a kérdést láttam visszatükröződni:

»Valjon hová megy háremével ez a keleti ur?»

De mikor tárczámból egy forintost csuszattam a kocsivezető ur kezébe, persze nem borralaló, hanem csak a jegyek ára fejében, melyből azután kaptam is, nem is vissza valamit, akkor a bent ülő ismeretlenek mosolygós arca komoly szánakozást öltött. Arczifejezésükből igen könnyen kiolvashattam:

»Szegény ember, sokba kerül neked a mai nap, ilyen nagy családdal!»

Egyszer aztán, mikor a feleségem ismét két nagynénit (idővel, minden hagyaték nélkül voltak ez árnyékvilágból elköltözendők, s így nem sok örömöm telhetett bennök!) és egy sógornőt is összeverbuvált kirándulásunkhoz, s nekem az utiköltségeken kívül egy

lukullusi ozsonnáért a disznófőnél 6 frt 66 krt kellett kifizetnem, indokolt méregbe jöttem. Dühöm még jobban ágaskodott, mikor Mór kollegámmal találkoztam, ki feleségével kettesben vígan lépdelt felfelé, mi pedig négy páran lejtettünk a villamoshoz lefelé.

— Szervusz Zolti! — szólított meg barátom.

— Szervusz Mór! Csak így kettesen? — kérdeztem én.

— Nem lehet mindenki olyan boldog, mint te. Milyen szép társasággal vagy!

— Igen ám, szervusz!

Szörnyen boszantott ez a találkozás. A barátom udvariassága, melyből kiértett a kárörvendés ördöge, mód nélkül felizgatott. Kurtán odaszóllottam hát a karomon csüngő asszonynak, persze csak sugva:

— Nem kimélhetne meg engem jövőben ekkora trupptól?

— Miféle truppot emlegetsz te, talán azt hiszed, hogy most is a kaszányában vagy?

— No hát, kedves, beláthatja, hogy sokan vagyunk.

— Nagyon kedves lehetek neked, azt belátom.

— És egyebet?

— Semmit sem látok be. Inkább a kilátásban gyönyörködöm, semhogy a belátással vesződjem.

— Óh, óh!

— Igen, igen! Bizony elhagyhatnád ezt az izetlenséget. Inkább büszke lehetnél rá, hogy sokan vagyunk.

— No, ez érdekes, nem tudtam, hogy büszkének is kellene lennem.

— Tudhatnád pedig. Tanulhatnál Gábor öcsédőtől, a ki Szegeden, mint a fiastyuk hordozza az egész rokonságot.

— Kikérem magamnak...

— Valjon mit, ha szabad kérdezmem?

— Az öcsém lehet — ha úgy tetszik — egy zebra vagy akár bölénybika is, de tyuk . . . az nem lehet soha.

— Már miért ne lehetne?

— Öszintén két gyermeknek apja; érti, asszonyom, apja és én ezen gyanúsítás ellen az egész férfinem nevében tiltakozom.

— Hát csak tiltakozzál, ha épen kedved tartja. Azért ő mégis derekabb ember, mint te vagy!

Ez alatt leértünk a villamoshoz, hol csakhamar meggyőződünk, hogy ilyen truppal kocsira jutni nem lehet. Ha ketten-hárman vagyunk, talán igen, de így lehetetlen. Bár a boxoláshoz kitünően értek, meg sem kíséreltem.

Inkább mérges voltam az egész társaságra. A feleségem meg természetesen én rám.

— Menjünk a szép Ilonáig gyalog, ott majd kapunk kocsit, — szólalt meg anyósom.

Mentünk a szép Ilonáig s ott . . . nem kaptunk kocsit.

— Menjünk tovább a fogas kereküig! — hangzott fel ismét.

De ott sem kaptunk kocsit, sőt még a János kórháznál sem.

Bár hölgyeim szerfelett el voltak keseredve, a mi engem illet, megsughatom, hogy titokban igen örvendtem a dolgok illetén állásának. Nem is nagyon törtem magamat azon, hogy kocsira juthassunk. A mint egy kocsit láttam közeledni már előre kiabáltam: »Meg van telve, nem szállhatunk fel, menjünk tovább!«

Mikor az embert bosszu táplálja s a jövő reménye biztatja, nem igen érzi a fáradságot. Én is így voltam. Mentem szíves örömezt egyrészt, hogy a többiek had bosszankodjanak, s másrészt a jövőre nézve had okuljanak. Talán majd elmegy a kedvük kirándulásainkban résztvenni!

Bizony elgyalogoltunk mi egészen a Fazekas-téri propellerig, hol azután szerencsésen átjutottunk a pesti oldalra. Itt még azon keserves kötelesség hárult reánk, hogy éjszaka lévén, a nagynéniket és a sógornót haza kellett kísérennünk.

Felvánszorogtunk végre mi is negyedik emeleti lakásunkba. A kisebbik lányom már a lépcsőn elkezdett pityeregni, mit azonban a nagyobbik már szégyelt megtenni. Odafenn azután megeredt a diskurzus.

— Nagyon elfáradtam, — kezdi a nagyobbik lányom.

— Hát még én, — folytatja az anyja.

— De még én is, — füzi tovább anyósom szelemesen.

— No én ilyen truppal többé nem megyek, — szólaltam meg végre magam is, de vesztetre.

— Kiket ért fiam uram trupp alatt? — kérdé hirtelen felberzenkedett anyósom.

Én a fáradságtól meg az elfojtott méregtől megsemmisülve nyultam végig a diványon és hallgattam.

— Ahá, értem már! Ön engem, nővéreimet meg a másik lányomat érti...

— De kérem...

— Semmi kérem. Ugy van a mint mondom.

— Jól van, hát legyen, ha úgy tetszik.

— Tehát bevallja?

— Bevallom.

— Ez tehát a hála, a miért én önnek feleséget neveltem?

— De mama, kérem, ez nem tartozik ide.

— De igen is, ide tartozik. Ön hálátlan, punktum. Majd gondom lesz rá, hogy Önnel többet ne menjünk. Igen, igen, mindjárt holnap beszélek nővéreimmel.

— Ne tegye, anya, kérem.

— Igen is, megteszem. Jövőben majd maguk mehetnek ki, mi pedig...

— Istenem, be kár lesz.

— Soha se gunyolódjék!

— Van eszembe.

— Ismerem már eléggé.

— Hála Istennek!

— Nem is megyünk többé Önnel, hisz' ezt akarta, — fejezte be szeretve tisztelt anyósom a diskurzust.

Másnap csakugyan szavának állt. Reggel elszaladt nővéreihez s elmondta méltatlan mivoltomat. Elmondta, hogy én a diszes társaságot truppnak neveztem el. Egyhangulag elhatározták, hogy iszonyu bosszút fognak állani rajtam. Meg is tették, mert a legközelebbi vasárnapon délután 2 órakor rendületlenül újból valamennyien megjelentek lakásunkon. Mit volt mit tennem, újból sorakoztattam a truppot s kirándultunk, de most már nem a zugligetbe, hanem a svábhegyre.

Végre azonban felvirradt nekem is; megszabadultam a trupptól, de csak úgy, hogy vele otthagytuk Budapestet is.

Harmadnapja legeltetem...

Harmadnapja legeltetem

Kint a pusztán a nyáját,

Én Istenem! Harmadnapja

Nem láttam a babámat!

Vidd el szellő kis furulyám

Siró hangját odáig,

Hogy a szívem ne sajogjon,

Hogy ne fájjon babám után

Sokáig.

Meg-megvillan a távolból

A mi tornyunk csillagja,

Ott lakik az én hü szívem

Kedves, fehér galambja.

Mért nem adtál szárnyat nekem

Én jóságos Teremtőm!

Elrepülnék! Odaszállnék!

Megölelném a hűséges

Szeretőm!

Dóczy József.

Utolsó köszöntés.

...És miután letették a megásott sirmögör fagyos göröngyeire a virágokkal borított koporsót, a szónok a következő beszéddel adta át a boldogultat az anyaföldnek:

...Egy igazi nőt temetünk... Nőt, a szó legnemesebb értelmében, kinek életében öröm és fájdalom, remény és lemondás, rózsaberkek és hervadás váltakoztak... Egy igazi nőt, ki nem akart egyébként látszani, ki hosszú életén keresztül csak arra törekedett, hogy *eszménye* legyen az igazi nőnek...

...Reá nézve a külvilág csak akkor létezett, ha jóságát akarta a szenvedő emberiséggel éreztetni... Egyébkor nem vágyott a nyüzsgő emberáradatba s a világ minden hiu öröménél többre becsülte azt a kis kört, melybe őt végzete helyezé... Szentélyében boldog volt s üres óráiban lelkét művelé, kitépve abból mindazt az emberi gyarlóságot, melyről azt gondolta, hogy méltatlan a női szívhez...

...Ugy mondják, hogy ifju éveiben szép volt, mint egy tavaszi álom... Gyönyörű kék szemeiből jóság sugárzott ki s a szenvedő, ki hozzá fordult, meggyógyult pusztá tekintetétől... Boldogan szorította szívéhez az árvát s bár a jó Isten nem áldotta meg gyermekekkel, mondhatlan édes érzéssel állt őrt azok álmai felett, kik a vér kötelékével voltak hozzácsatolva és szeretetének meleg érintése alatt nagyokká nőttek körében...

S ha talán olykor-olykor elgondolta, hogy gyermekek hiján boldogságából hiányzik valami, melyet csak egy nemes női szív tud átérzeni, látva másoknál az anyaság édesbus örömeit, nem zugólodott, hanem keresztyéni alázattal hajtotta meg fejét a kifürkészhe-

tetlen isteni akarat előtt. — Eszébe jutottak azok a beteg fák, melyek hoztak ugyan gyümölcsöt, de a gyümölcsöt korán lehullatták... Lassan-lassan veszeti a fa lombja, virága, s a fájdalom metsző szele átsivítva halálra sebezte a fát, mely nem tudta veszteségét elfeledni sohasem...

Ifjan, ugyszólván gyermekkorában esküdtött hűséget annak a férfiúnak, kivel egy félszázadon keresztül látta a tavasz ébredését s a természet őszi hervadását... Szép kor volt ez, mert álmát valósulva látta... Reménye betelt, a repkény megtalálta az erős fát s átölelte azt azzal a szent fogadással, hogy a sirig tartja átölelve... Fogadását megtartotta s egy félszázad után is nehezen, nagyon nehezen ment örök álmora, midőn az Isten felvitte a földről fénylakába...

...Elmult a boldog tavasz s a nyíló rózsára lehullott a tél ezüstös hava... Virágzott mint a rózsza, s azután elhervadt... Betöltötte végzetét s most, midőn lélekben megrendülve itt állunk sirjánál, be kell ismernünk, hogy hanyatló századunk egyik *legnemezebb szívét* teszszük a sirba...

A boldogultra való emlékezés világánál mondok dicséretet a jó asszony porhüvelyé felett. Szerénysége vele együtt megy a sirba s nem tiltakozhat, midőn emléket emelek neki példának hagyott *erényeiből*... Maradandóbb ez az emlék a márványnál, de még az időnél is, mert átmennek azok lelkébe, a kik megbecsülve az elhunyt erényeit ajkról-ajkra, tettről-tetre adják át az utódoknak színes és követendő példa gyanánt...

Templomnak tartotta a megboldogult háza tűzhelyét. Az oltáron ott világított és melegített a szeretet, a hitvesi hűség öröklámpája... Egyetlenegy sivár gondolat, egyetlenegy hamis érzés sem talált menhelyre e templomban, a világ pora nem tudott lerakodni a gondos szeretettől ápolt otthonba, melynek papnője állt őrt annak küszöbén... A szeretet édes otthonában nem csoda, ha megnyitk a boldogult szívének virágai, illatukkal boldogságot árasztva szét, vonzóvá téve azt a kört, mely ifju éveinknek édes álmképe...

...Én már akkor ismertem meg, mikor a fehér liliomból őszi rózsza lett... Már akkor szenvedett, de jóságos kék szemében meglátszott változatlan lelkének minden nemes vonása. Érezte az ősz közeledtét, de titkolta az emésztő lázt, mely életerejét sorvasztá... Szünetét hosszú időn át eltemette, legfeljebb az alkonyi órákban sirva el bánatát zongorának hurjain...

Magasztosan fogta fel női hivatását, mely a szeretet, könyörület és munka közt vezette egész életútján... Hozzá hasonló nem sok volt körében, szorgos kezével összeegyeztette a lelki műveltség minden irányu elsajátítását.

Mélyen érző vallásos szív volt, ki szeretett az imádság szárnyain Istenhez repülni. Egyházának hű leánya volt s földi javainak nagy részét a jótékony-ságban vele karöltve haladó férjével együtt *hálából az Ur házána*k dicsőségére fordítá. Alkotásaik aranybetűkkel lesznek beírva a mezőturi ev. ref. egyház annaleseibe s a hálás utódok évszázadok múlva is áldják emlékezetüket...

...Utolsó éveiben sokat szenvedett... Szünetekkel, a test gyötrelmeivel látogatta meg az Ur leányát, ágyhoz szegezvén őt hosszú időre... Kertjének virágai az utolsó években már nem tudták a

nagy szenvedővel elfeledtetni fájdalmait s kis madarai abbahagyták reggeli éneküket, nehogy zavarják urnőjük hajnali álmait... Csöndes, szomorú lett a ház s a nehéz sóhajokat csak egyetlen érző szív fogta fel: a hű férj, ki aggódva látta szíve felének óráról-órára való lassu hervadását...

...Az óra ütött s az Isten lelke leszállt a beteghez, hogy magával vigye leányát örök országába... Elmúlása csöndes volt; utolsó sóhajával belefogódzott az Isteni irgalom palástjába, porhüvelyé itt maradt, lelke pedig elszállt oda, hol hitünk szerint örök tavasz van és soha el nem muló béke.

...Kihült szíve felett ejtsetek könnyeket, mert a boldogult megérdemli ezeket... De ne sirjatok vigasztalanul, mert Ő jobb hazába költözött... Szűk volt neki a föld, idegenek annak határai, mert az ő lelke magasabb volt, hogysen beérte volna a földdel... Sokan nem értették meg s azért nem kívánczok a szürke világba, hol a magasratörő eszménynek csak elvétve akadnak társai... Ezért vonult évről-évre mélyebben házi szentélyébe, csak akkor lépve ki onnan, midőn az irgalom selyemkendőjével az árvák, szenvedők és özvegyek könyeit törölte le... Tanu erre a mezőturi nőegylet, mely az ő lelke és erszénye kincseiből gyakorolja a szeretet és könyörület műveit...

A megnyilt sir nagy igazságokra tanít meg bennünket... Nagy igazságokra, mert itt összeomolva látunk mindent... Itt megszűnik a szépség, a vagyon, a világ híu dicsérete, ide egyedül csak jótetteink kísérnek... Ezek a jótettek az utlevél lapjai, melyek átvezetnek a szünetek éjjeléből a világosság országába... Ezek nélkül nem nyugalom a halál, hanem egy mérhetetlen, soha meg nem szűnő szünet...

Boldog vagy, ki szíved kincseivel térsz Istenhez! Boldog vagy, mert viruló partok várnak reád s utadon a hála és szeretet szövéténeki kísérnek... Boldog vagy, mert megtisztult lelkedet Isten veszi át, hogy kárpótoljon azon szünetekért, melyekben bőségesen volt részed, míg itt laktál közöttünk...

Gondolj ott fenn, új hazádban, megtört életpárodra, ki most keresi lelkedet a kihalt szobában... Gondolj reá és kérd Istent, hogy aggkorának ne legyen több fájdalma... Imádkozzál értünk, kik könnyes szemekkel válunk el tőled a halhatatlanság küszöbén e szavakkal: Isten veled, Isten veled...

K. Á.

Pár szó a magyar szalonéletről.

— Csevegés. —

Nemrégibe olvasom egy fővárosi napilap tárczarovatában, hogy nincs magyar szalonélet, és a magyar társadalom nem szolgáltat, de nem is szolgáltathat a szalonélethez szükséges anyagot, összehasonlítva a külföldi, főleg a párisi szalonélettel. Ugyancsak a napokban jelent meg egy tárcza, mely lefestette, hogy mily kétségbeeséssel keresi egy-egy zsuron a ház urnője a *thémát*, mely a zátonyra jutott társalgás menetét mélyebb vízre vigye.

Gondolkozóba ejtett e két tárczacikkely. Hogyne, hiszen nem most, midőn az általános haladás tágitotta látkörünket minden oldalról, de még a régi jó időkben is méltatlan lett volna a vád, hogy egy magyar művelt hölgy vendégeit szórakoztatni ne tudta volna. Igaz, abban az időben, nem *zsúr* és *est* vagy *thea* volt neve a családok barátságos összejöveteleinek. Nem robotnak tekintették, ha társaságba kellett menni. De a régi jó idők barátságos *nappalija* nem is hasonlított a mai idők divatos *szalonjához*, hol a látogatók egymást kergetik, mint egy nagy forgalmu vasúti váró- vagy étteremben az utazók a fürdő *saison* idején...

Szüleinktől, kik ifju éveikben végig éltek úgy a szent lelkesedés dicső napjait, mint az azt követő fájdalmas borus időket, sokszor hallhattuk, hogy mi volt a társadalmi élet akkor a magyarnak. Mikor csak a legfanatikusabb hívő látta a zord fellegeken túl a reménység halvány csillagát biztatón ragyogni, hogy »Megvirrad még valaha« . . .

Mily éltetadó volt akkor a rokonérműiek találkozására. Nem volt akkor szükség *határozott napra*. Összejöttek lelki szükségből. És ha elbeszéljük a mi drága öregeink az akkori társaság szellemét, bizony mondom ott nem lehetett unalom, vagy téma hiányról szó.

Szellem óriásaink örökbecsű művei, azokban a sziv legmélyebb rejtekén őrzött eszmék voltak a társalgás tárgyai. Elég volt egy szó azon bizonyos madárról, melynek két hazát adott végzete, vagy egy *másik* hallgató fiáról, vagy a költők fejedelmeiről, kiknek drága neveit nyomtatásban nem lehetett akkor látni, de műveiket ösmerték, sőt könyvnélkül tudták. Egy mondatot kellett csak idézni, hogy az egész társaság szeme könnybe boruljon.

De ott volt a hasonlíthatatlan szellemmel irt, talán akkor egyetlen élczlap, melynek adomái, alakjainál élenkebbet, találóbbat azóta sem teremtett az irodalom s ez rögtön derűre változtatta a borut.

Még a magyar zene gyöngyei is amaz idők emlékei. Még azokat az édes bus magyar dallamokat is történelmi czélzatu szöveggel énekelték apáink, vagy nagy szülei a mostani nemzedéknek. Nem azt akarom evvel mondani, hogy a régi idők társasága merő irodalmi estét rendezett. De, hogy akkor melegebben érdeklődtek az irodalmi események iránt, ezt tessék csak megkérdezni az akkori társaság mostan élő tagjaitól. Igaz nem is volt az irodalom még a mostani hatalmas folyam, mely sebes rohanással nagy medrében magával hoz igaz gyöngyöt, salakot vegyesen és sokszor a legtürelmesebb is alig tudja az iszapból az igaz gyöngyöt kihalászni . . . Az irodalom akkor még az a kristály tiszta forrás volt, mely mint bérczeink gyermekei az üdítő éltető italt szolgáltatva a bánatban ellankadt lelkeknek. Ennek hatása volt részben, hogy a szivós öserejű magyar társadalom birt elég lelkierő-

vel ama tetszhalálhoz hasonló időt túlélni, sőt új életre ébredve tiszteres gyorsasággal haladni az egész művelt világ bámulatára.

És most nem volnánk képesek elég anyagot szolgáltatni a szalon életre? Hiszen nem szükséges, hogy az a szalonélet épen a *franciát* utánozza. Legyen a mi szalon életünk: a mi magunk, *magyar*. Magyar voltunkra büszkék vagyunk, de lehetünk is. Annak oly sajátságos jellege van, mit halálos vétek volna letörölni, vagy vegyíteni. A mi természetünkbe rejlő apáinktól öröklött vonásokat *internationalissá* tenni akarni igazán vétek volna, mert az eredeti kép, ha újra festik, mikor az már kész, úgy kontár mű lesz belőle. Ha kivetkőztetik eredetiségéből akár egyes embert, akár egész társadalmat, ha abban van tehetőség, életképesség eredeti jellege megtartásával tökéletesebbé válni, megfosztják azon sajátos bajtól, zamatjától, a mi fő érdekességét képezi. Sőt épen értékessé ez teszi. Nekünk oly sajátszerű társadalmi viszonyaink vannak, mivel egy nemzet sem bir. Már maga a méltán híres magyar vendégszeretet is kizárólag nemzeti tulajdon. Minek a mi jó régi szokásainkat levetkezni egészen, mikor az ugyis a kor kívánalmai szerint módosul, változik, mert változni kell a haladás törvénye szerint.

De ha megtarthatja az angol, a francia, az olasz stb. stb. társasélet az eredeti jellegét, miért ne tarthatná meg a magyar, melyben sokkal több az eredeti tehetőség, mint hogy jó utánzó lehetne.

Nem szólok a felső 10,000 kiváltságos köreiről, mert azok közül is nagyon sok minden európai színvonalú nagyműveltség mellett úgy találom megtartotta eredeti faji jellegét, de a mi művelt középosztályunkban is van elég képesség és ragaszkodás ősi természetünkhöz, hogy inkább az olvaszthatja be az idegen elemet, ha közé kerül, minthogy azok kedvéért átídomuljon, habár sokat átvehetünk is az általános műveltségéből látóköriünk szélesbitéséül. Ha valaki a neki otthonos légkörben van és nem feszélyezi a szokatlan mez, úgy nem kell a témát kétségbeesve keresni, jön az magától, mert a madár a légben, a hal pedig a vízben van otthon.

Ezeket a gondolatokat költötte fel bennem nemrégiben olvasott mesteri lézzel irt két tárczacikkely. Lehet talán lesznek, kik egyet értenek velem, mikor azt mondom, hogy a szó teljes értelmében vett szalonélet nem fejlődhetik ki ott, hol egy fogadó estén a látogatók özöne miatt egyöntetű társaság lehetetlen. Kaleidoskoppá válik úgy a társaság, mint a szellem ha nem zürvavarrá. Nem csoda, ha egy ily est után a ház urnője megkönnyebbülve sóhajt fel . .

Koncz Ákosné.

Meg-megkeres . . .

Meg-megkeres egy régi emlék,
És hijja, hijja szivemet . . .
A tájra, hol virág terem még.
És nyájas szellők lengenek . . .
E táj, a multnak róna-tája;
Egén örök-szép kikelet . . .
Oh szállj le lelkem, szállj le rája!
Hagyd a jelent: e bús telet!

Mosolyogva néz rám a nap ottan,
S utamra dől bimbó, virág;
Édes terhétől megrakottan,
Hizelgve hajlik rám az ág . . .
Az esti szellő illatával
Keblemre száll és ott pihen . . .
Fátylával az éj be-beárnyal,
S csillag-szemmel virraszt hiven . . .

Nekem susog a völgy patakja;
Bokrán nekem zeng a madár;
Lombját, ha hull, réám hullatja
A fa, s mézét a harmatár . . .
Erdőn, mezőn s a völgy ölében,
A merre Isten napja süt:
Nekem nyílik a boldog éden;
Enyém az élet mindenütt!

De ablakomban jégvirágok;
Künn fergeteg, zúgó vihar . . .
Mily másként látjuk a világot,
Ha az ábránd-tavaszhó kihal . . .
. . . Körültünk észak jégvidéke;
Borongó nap fejünk felett! . . .
S oh, csak egy fény: a mult emléke,
Megaranyozni — a telet!

Illyés Bálint.

Élet a télben.

Irta: Rixa Lex.

Egy-egy sugár lopózik be hozzám a jégvirágos ablakon, egy csalogató sugár, mintha mondaná: jőjj ki a fehérén csillogó mezőre, menj a fűzeshöz, szabadíts ki egy eltemetett ibolyácskát, menj a rétre, hol el van temetve hangyácskaid országa. Én engedek a csalogató sugárnak s kimegyek a fehér lepellel borított mezőre.

Végtelenül fenséges körülöttem minden, a mozdulatlan lomha levegő ránehezedik a fehér ravatalra. A mozdulatlanság, a változatlan fehér egyfórmáság, a szakadatlanul merev simaság, a hangtalan, átlátszó levegő valami csodás fenséget ad az elterülő panorámának.

Ugy érzem, mintha egy óriási falanszterben volnék, hol megállott a nyüzsgő élet ere; meghaltak a szív dobbanásai s az élet minden jelei; csak egy maradt meg: a szótlán csend. . . és az egyetlen óra, mely tüzvörös mutatójával jelzi a halál perczeneteit, az elmúlt szép világ, a mozgó, ragyogó élet csendes tragikumát, halvány sugarat szórván a végtelen ravatalra. . .

Utam felvisz a hegyre. A keskeny ösvény szélén nem hajlong elébem egy szál fű, egy szál virág sem; nem prücscent egy tücsök, nem röpül lomha testével egy szöcske sem. Az életnek még egy porczikája sem mutatkozik, a fehér szín ült diadalt mindenben; szinte kinosan hat lelkemre ez a lenyűgöző fehér lepel. Mintha érezném az alatta lévő erő feltörő lüktetését, gyors lihegését az erőlködő, fáradó életnek; mintha látnám a sok eltemetett kis világ kétségbeesett munkáját az enyészet vasakarata ellen. Annak a sok kis világnak törekvő erejét, mi a csillogó nyári világban megadja a csirának a felnövekvő erőt, fünek a virágot, virágnak az illatot, fának a lombot, lombnak a gyümölcsöt; mi mozgatja a patak apró habocskáit, tova viszi a rózsaszín felhőket, benépesíti a föld és ég területét, élő lakókat ad a levegőnek, a föld s víz mélyeinek; mi tova viszi a virágillatot, dalra kelti a madárkát s csodás módon szólni készíti az erdő titkos homályait; mi gyönyörködtető tarkasággal teríti be a sikot, a völgyet s a hegy magasságát; mi megszüli a sok apró gyöngyszemet s a rezgő fűszálon s a virágkehelyben; mi odaleheli termő porát a virág szirmaira, megmozgatja a mezők aranyat érő tengerét s betölt mindent hanggal, színnel, illattal, örömmel, gyönyörűséggel, étellel; mi megacélozza erőnket, dalra nyitja ajkunkat s elcsalogat kalandozni, örülni a nyüzsgő élet közepébe.

Szinte érzem ennek az erőnek kinos haragját. . . átmege az én lelkembe is. Szeretném egy szempillantással felolvasztani a takaró jégburkot, hogy szabadulna zsarnokától a patak, a mező, a bércz; szeretném felperzselni a fehér atlasztakarót, hogy élelem tárulhatna a természet ölének gyönyörűsége, a duzzadó, az édes, a pezsgő élet; szeretném félreütni ezt a nehéz, nyomasztóan lebegő szürkeséget, ezt a fojtogató fakóságot, hogy felvirulhatna, megcsillanhatna minden színe egész pompájában a természetnek: a rózsza kifakadhatna, a fa lombosodnék, a fű kiszöldülne s élelem takarhatná selymes puhaságát; szeretném megmozdítani a lomha levegő-atómokat s bele lehelni a napsugaras életet, hogy hozna madárdalt, rigófüttyöt, csalogánydalt nekem, a földnek teremő erőt, piros magu fűrtös kalászokat, virágtól rengő fákat s hogy terhesülne meg virágillattól, szálló, csillogó fénytől, daltól, étlettől! . . .

Utam tovább visz. Ime, fent vagyok a tetőn. Lábam alatt a finom köddel zománczott mező, előttem vannak a hegykolosszusok, sűrűn telerakva fejfákkal, dermedt águ, zuzmarás fákkal.

Hiába keres szemem pihenőt, nem talál; a völgybe nézek s ott ugyanazt találok, mint a hegyeken: a fehérséget, a hallgatást. Zombékország kihalt, nem száll felém a tücsökhad nyiszaráló kórusa, nem az ezerdalos üdvözlő zenéje, sem a színek elragadó, elringó hangulata. Lomha bombaként nem csap föl a pacsírtá könnyedén, mint a villám nem surran a fecske s méla gondokkal s fenséges nyugalommal nem járkal az okos gólya, nem ir örvénykarikákat a levegő veszedelmese, a vércse.

Hiába keresem a domboldalon a legelő nyájakat... nem ringatja el lelkemet a furulyaszó, sem a kolomp szava.

Nem integet felém az erdők lengő lombja, nem beszél hozzám a titkos lombsugár s nem szól lelkemhez az erdők mélyének szíve, a ki-kicsapó rigófütty s a csendes bánatot hosszan zengő csalogány dala, nincs semmi titkos varázs, mely máskor becsal az erdők lombsátrai alá s csalogat mindig tovább-tovább a ruganyos harasztzónyegen nem taposott ösvények szövevényes utain. Nem vonz most a hallgató csendesség, mert nem hallok az élet szívdobogását: a madárdalt, a mélént, suttogóan beszélő harasztok szavát: az erdők Loreley tündérlánya meghalt! A mélységes titkokat takaró finom fátyolt eltépte a dermedt jég-szilánkokat ültető makacs kéz, fagyos, barátságatlan zordságra másította az örvendő életet.

Mégis bemegyek az erdőbe. Mintha egy megkövesült világvárosban járnék... Ráismerek a hajdani szépségre, az életre, a csupasz, a mozdulatlan sivárságból is. Tudom, hogy az ágakon zöld lombsátor volt s közötté élő élet; tudom, hogy folyondár kuszott kapaszkodva a törzsekre.

Tekintetem végigsurran a merev oszlopok között, melyeknek czirádái a folyondárok, a kuszó erdei virágok lehulltak, lehulltak boltívei is, a vadméhektől nehéz indák. Az élő ihletes lelke elszállott, csak a nagy koporsó maradt az összetört testtel; érzem, hogy itt a halál fegyvere harczott diadalmasan; fagyasztó lehellete itt suttog s zizegve csap le egy-egy zuzmarás ágacska. A ropogó hó zajára előbukkan egy-egy apró mókuska. Kicsiny csillogó szemével végignéz s aztán gyorsan tovairamlík, eltűnik. Csak a porozva lehulló zuzmara mutatja szemtévesztő útját, a mint gyorsan beljebb-beljebb siet a kihalt erdőbe, hol talán egy kis oduban meleg otthona van ebben a kövesült dermedtségben. Ugy tűnik ez most nekem fel, mintha hazajáró lélek volna... vagy mint egy elfelejtett, ide kárhöz-tatott élőlény ebben a néma halálban.

Sehol a szeretettől duzzadó társulásnak nyoma: a folyondár nem kuszik a fatörzshöz simulva fel; az ágak nem fonódnak egymásba diszes koronának egy végtelen árnyas, zöld boltozatát: a szél nem hordja az erdő titkos gondolatját lombról-lombra, fészekről-fészekre susogó hangon, a bokor nem szövődik össze titkos, madárfészket takaró rejtékké.

Egy-egy fészket látok az ágak között... kipusztult tűzhely; nem csipognak benne a pihés apróságok s nem száll fel belőle köszöntő hálaadó dal. A kis család elment! A vihar megkuszálta, szétszedte, a hideg telerakta az elhordott puhatollas takaró helyét fagyos zuzmarával. Milyen boldog élet volt itt nyáron; egy boldog kis világ rejtőzött a leveles boltozat alatt, a csendes, hűségesen oltalmazó ágak között. Egy daloló világ, melynek volt szerelme, boldogsága, öröme, dala, dobogó szíve!

A szél fel-felszívta az ágak között... Ez nem a szeretet, enyhület suttogó, csalogató szava és nem is a visszhang enyelgő, tréfás hangja. Ennek nincs meg az a szemét lezáró ígérete, mi meg van annak a másik, nyári erdőnek; hiányzik belőle az a kedves szelidség, mivel tele van a lombos erdő suttogói sisegő hangkórusa.

Rikítóan sipit, könyörtelenül rázza a dermedt ágakat, felkavarja a hószilánkokat, teleszórja vele az arcot s könyvet facsar a szemből. Igen, a nagy fehér világban meghalt az erdő, mert minden gondolata:

lelke elszállott a költöző madarakkal s az elpusztult fészkekkel, a megnémult bokor-világgal, a csobogó forrással, a zizegő, sugdosó lombbal.

De mért, hogy ennek így kell lenni? Mért hal meg a természet élete? Mért nem nyílik a virág, szól a dal? Mért hull le a haraszt, sárgul el a mező? Mért hallgat el a beszédes visszhang s a csörgedező patak?

A természet nagy misztikumában rejtőzködő titkot ki sem láthatja, ki sem tudja felfedni.

Igy van!... De nem hal ki az élet erének minden lüktetése, nem hal meg a nagy szív egészen. Ott benn, csendesen a hideg burok alatt, milliárd s milliárd kis érben folyik az élet munkája; az apró csirácskák örökön élnek. Ezekből fakad ki az új világ, ebből épül fel a kis moha zöld szilánkokcskája, a hatalmas fa óriási lombsátora, innen támad fel újra a nagy halott.

Az erő nem beszél most, csak dolgozik, nem mutatkozik, de él s mihelyest a kényszeridő elmúlt, kikél sirjából, előtör rejtékéből s százezer alakban mutatkozva, diadalmas zászlaját feltűzi hegyoromra, fatetőre, győző fegyverét meghordozza völgyön, mezőn újra.

Ujra megjelenik a farügyben, a virágnylásban, a madárdalban, a mohsz lacskában, a felkuszó indákban, az erdőzugásban, az ég kéklő tükrében, a habot kergető, csörgő patak szavában, a mosolygó mezőben, a napsugaras levegőben, föld felett és föld alatt. Semmit sem felejt megteremteni újra, a mi volt, az meg lesz... Egy kis zuzmara esik le a csupasz ágról, ma még csak egy szemernyi, a szél verte le, de majd ha kezét fog a napsugár s a szellő, a melyet a hazavágyó madarak küldenek, akkor széttörök a nagy bilincs egészen, lehull a zuzmara, elfogy a fehér takaró fagyos ereje s a halálon diadalt ül a mosolygó élet.

A farsang.

A debreczeni jótékony-nőegylet vigestélya.

A debreczeni jótékony-nőegylet január 12-ikén tartandó vigestéje iránt minden oldalról nagy érdeklődés tapasztalható. Kétezer meghívó ment szét helyben és vidékre s a választmány élén a fáradhatlan buzgalmu elnökkel nap-nap mellett ülésezik a vigest teljes sikere érdekében. A vigeste vacsorával lesz egybekötve s az elnökség ez uton is kéri azon hölgyeket, kik gyűjtő-ívet kaptak, hogy gyűjtésük eredményét vele mielőbb szíveskedjenek közölni. A közvacsora ételneműit ugyanis a nőegylet ajánldékozás útján óhajtja beszerezni, mert így a jövedelemből sokkal több jut szegényeinek és árváinak. Ételeket, borokat, vagy pénzádományt e célra hálával fogad a rendezőség. A Bika-szálló disztermében, mint az elmúlt évben most is lesznek sátorok, melyekben a nőegylet választmányi tagjai fognak meghatározott árakban árulni. Lesz tea-, étel-, bor- és czukrászsátor, melyekben az elárusítást a nőegylet választmányi tagjai szíves készséggel elvállalták. A kik esetleg tévedésből meghívót nem kaptak szíveskedjenek a nőegyleti elnökséghez vagy a titkárhoz fordulni, kik egyenlő szíves készséggel küldenek meghívót. Páholyjegyek is lesznek s azért tette a nőegylet a páholyárakat az idén magasabbá, mert a páholyba lépők nem váltanak egyuttal személyjegyet is. Megemlítjük itt, hogy a vacsora alatt szebbnél-szebb leányok egész serege fog felszolgálni. Vacsora után tánc lesz s nincs okunk kételkedni, hogy a nőegylet vigestélya egyike lesz a farsang legsikerültebb mulatásának.

Két debreczeni követ levele 1805-ből.

A magyar országgyűlés az 1608. k. sz. 1. törvénycikkben végleges szervezetet nyert. A főrendi tábla tagjai személyes jogon jelentek meg, míg a követek tábláján azok vettek részt, kik másokat képviseltek. Az alsó táblánál döntő befolyással a vármegei követek bírtak, az egyháziaknak és a városi követeknek együtt csak egy-egy szavazat számított. A követek utasításához voltak kötve, a mely *ellen* adott szavazatuk ugyan érvényes volt, de a választók az utasítás ellen szavazó követet bármikor visszahíhatták.

Ebből az időből közöljük Debreczen sz. kir. város két követének: Simonffy Sámuel és Margitai György levelét, melyet a Nemes Tanácshoz és a Nemes Electa Jurata Communitáshoz küldenek, beszámolva az 1805-iki országgyűlés megnyitásáról. A városi levéltár több ily levelet őriz, melyekből igen számos érdekes kortörténeti adatra bukkanunk. A levél így hangzik:

Tekintetes Nemes Tanács és Nemes Electa Jurata Communitas!

Ezen hónapnak 12-ik napján ide Posonba felérkezvén, az azt követő négy napokat a Fő Méltóságok szokásba lévő látogatásával töltöttük, 17-ikén pedig az Ország Gyűlése elkezdődvén, a két Tábla egymás köszöntetése után a F. Királynak sub incognito lejendő jöveteléről, és miképpen való fogadásáról szolló Directorium olvastattott fel. Mellynek végeződésével mindnyájan mind a Mánások, mind a Statusok a F. Palatinussal együtt, szokott processióval a Sz. Lélek segítségül való hívására a Cathedrale Templomba mentek, az nap estve pedig a F. Király az Esztergomi Érsek Palotájába megérkezvén 18-ára ismét Ország Gyűlés tartatott s mind az ő Felsége, mind a vele levő Hertzeg Antal köszöntésére Deputatióba küldetett, a mely a Relatióját megtévén délelőtt tíz óra tájban mind a két Tábla a fent irt Palotába öszvegyült, a hová a F. Király a szokott solemnitással be jövé, Thronusába bé ült s minémű beszédet tartott s mitsoda Propositioniókat tett, azután pedig a Proceresek Sálájában mixta sessio tartatván, a Propositioniók felolvasása után a F. Palatinus Ö Hge, mitsoda szivre ható módon orált, nyomtatásba ide zárjuk.

Még ugyan mennyibe határozódjék meg a F. Király kívánsága és mitől s mennyiről gondolkozzanak a T. Statusok világosan tudni nem lehet, de annyi bizonyos, hogy minden megegyezik abba, hogy nagy veszedelemmel fenyegetőző körülállásukhoz intézett szükséges és el kerülhetlen segítség ajánltasson. Melly a midőn meg fog állittatni a T. N. Tanácsnak és Ns. Communitásnak idejében mindenekről referálni fogunk: addig is pedig, ha hogy ily fontos dolog meghatározása itten késne és az idő meg engedné a T. N. Tanács és Ns. Electa Jurata Communitas, utasítását is örömmel várjuk.

Egyébb eránt a T. Bihar és Zabolch Vmegyei ablegatus Urak, a kik az előtt való szokás szerint ezen Estaffétának köz-költségen való küldése végett bennünket megszólítottak azon kéri az Ur Fő Biró Urat s általa a T. N. Tanácsot, hogy a miénkkel együttmenő Relatiojukat ugymint a Biharit Bagosig, a Zabolchit pedig, ha Bökönyig rendelet nem volna téve, bizonyos expressussal Nagykállóba hová hamarabb elküldeni méltóztasson.

Ezek után kegyességekben ajánlottak, álhatalos tisztelettel maradunk

A Tekéntetes Nemes Tanácsnak
és Nemes El. Jurata Communitásnak
Pozsonyba 19. 8 bris 805.

alázatos szolgálói:
Simonffy Sámuel,
Margitai György.

A „Jeges Medve“.

— Elbeszélés. —

Irta: Könyves Tóth Kálmán.

Mikor ezt atyja előtt fölemlítette, az öreg ur arca elkomorult. Homlokát simogatta, mintha valami bánatán, sőt szemeiből könnyek gördültek alá. Felesége halála miatt ugyis szerfölött buslakodott. Mi lehetett hát az a bántó emlék, mely árny gyanánt üldözte? Az az emlék, mely most e szomorú pillanatokban lelkére nehezült s még az ő jégszívét is megolvasztani igyekezett. Egy pillanat alatt elvonult előtte a mult s annak ködfátyolán keresztül oly jeleneteket látott lerajzolva, melyek lelkiuradalást idéztek elő még az ő jég hideg szívében is, s egy pillanatra úgy hallotta, mintha az a láthatlan bíró onnan belülről azt sugná fülébe: Ombráti Kiss István, te csakugyan könyörtelen Jeges Medve vagy!

Fiának egy szót sem szólva, bement szobájába. Iróasztala fiókját kinyitotta. Kivett egy csomag levelet, kiválogatott abból egy párt. Elsárgult, fakó irás volt az. Az egyik így kezdődött: »Kedves testvérem, te jó módban élsz. Segíts rajtam, egy ötezer forinttal megmenthetsz. Ha Isten segít, letörlesztem adósságomat, megmentesz engem, szegény feleségemet s egyetlen leányomat. Könyörülj rajtunk! Szerencsétlen testvéred, Béla.« A másik levélben arról értesítik, hogy testvére, Béla hosszas szenvedés után a kórházban elhalt.

Forró könnyek peregtek le arczán.

— Jól mondják, igazán mondják, — dadogta aztán, — Jeges Medve vagyok, de ha csak erőt vehetek természetemen, átváltoztatom magamat. A »Jeges Medve« czimert is eltávolítom, talán az ígézett meg, az rontott meg. Aligha úgy nincs. Mindig azt néztem s nézés közben megfagyott szívem, azért voltam oly irgalmatlan. Hátha megnehezül ezért rajtam az Ur keze. Már elvette feleségemet... hátha Ernő, hátha az én kedves Pálmám is bűnhődnek miattam... br! br!

S elkezdett dideregni, akár Szibériában járna a jegesmedvék között.

Egy pár szóval felvilágosítjuk olvasóinkat, hogy mi bántotta hát a »Jeges Medve« urat s volna-e vajjon méltó oka az ő kedélye ilyen rázkódtatásának? Testvére, Béla szintén a kereskedői pályán próbált szerencsét. Nagyravágyása arra ösztönözte, hogy a fővárosban találjon alkalmazást. Jói is ment itt egy ideig a dolga. Reá is mosolygott a Jeges Medve keresztanyja. Szerzett némi tőkét s hogy az megszásszorozza, Bécsben nyitott üzletet ő is, mintha egyenlípést szeretett volna haladni bátyjával, elég vagyonos nőt vett el. Ámde nem volt olyan élelmes, mint ő. Nagyon hosszan szeretett volna meggazdagodni. Szerencsétlen pénzműveletekbe bocsátkozott. Bukás-bukás után jött. S a baj olyan, mint a hógörgeteg. Ott fenn a bérctetőn, még kicsiny hólabda. Alant már sziklákat zuz, falvakat eltemet. Így járt a szerencsétlen Béla is. Csődbe jutott. A hitelezőket nem tudta kielégíteni. Ily körülmények között fordult bátyjához, hogy egy időn ötezer frtnyi kölcsönt adjon. De az megkeményítette szívét. A könyörgő levélre még csak nem is válaszolt. Majd ő elhánnya a nehezen szerzett pénzt. Az az ötezer forint ugyis csak kevés időre rántaná ki a bajból. Hiszen, ha azzal megmenthdtné, akkor talán még rászánná magát, de ő mint kereskedő, jól tudja, hogy ez az ötezer forint csak kevés időre hárihatja el a bajt.

Ő bizony nem azért kuporgatott, hogy Őcsese hitelezői szedjék föl az ő pénzét s markukba nevesenek. Béla csődöt mondott. Aztán idegbeteg lett s pár hónap múlva könyörült rajta a halál. Felesége értesítette ugyan Istvánt testvére haláláról, de arról egy szó említést sem tett, hogy ő belőlük, az özvegyből s leánykájából mi lett, hová költöztek. Egyszóval összes családjának nyoma veszett. Ott éheznek, kinlónak talán Bécs valamelyik külvárosában s őt a lelketlen testvért átkozhatják.

Ezért rendült meg, mikor meghallotta, hogy fia, Ernő Bécsbe szándékozik, oda hol az ő testvére nyomorúságra jutott családja valahol tengeti napról-napra életét s kitudja a nyomor fertőjében nem zülöttek-e el? Hátha ő ezt a bajt elháríthatta volna, — vagyha nem is, — de ha segít rajtok, nem vádolhatná lelki-ösmerete?

(Folyt köv.)

Gondolatok.

Sok ember hasonló az üveghez, simára van köszörülve, míg össze nem törjük, mire átkozottan metsz és szúr minden szálkája.

A félnék megijed a veszély előtt, a gyáva a veszélyben, a bátor a veszély után.

Nem a nagy tenger, hanem egy csekély víztömeg benn a hajóban okozza ennek elsüllyedését! Nem a világon elterjedt gonoszság, hanem a mi abból beszívárog szíved belsejébe, az taszit az örvénybe.

Az építész ritkán lakik azon házában, melyet ő épített. Hasonlít a divatos bölcselőkhöz.

A gondolkodás nagygyá tesz, az érzés gazdaggá.

Könnyű dolog a gyűlöletet, nehéz a szeretetet, legnehezebb a közönyösséget eltitkolni.

Távollét lehangolja a középszerűt, felfokozza a szilárd szerelmet úgy, mint ahogy a szél eloltja a gyertyát és feléleszti a lángot.

Az élczes ember tréfál, — a böcs a tréfát eléri.

Sokat kell az embernek tudni, hogy megtudhassa, mily keveset tud.

Ha nagy ur vétkezik, azt mondja a világ: ember, ha szegény cselekszi, azt mondja: gazember.

SZÍNHÁZ, MŰVÉSZET, IRODALOM.

Nincs a világnak olyan színházlátogató közönsége, mely vagy az igazgatóval, vagy az előadott darabokkal meg volna teljesen elégedve. A közönség roppant sokat kíván egy előkelőbb színházról. Főleg az új darabok iránt érdeklődik, összevágó előadást követel és művészetet vár a színpadtól. Ezekon kívül a bérlők úgy találják, hogy az igazgató vagy az A, vagy a B, vagy a C bérlőknek kedvez, a premiereket kedvencz bérlőinek

juttatja, egyszóval igazgatónak lenni nehéz feladat, mert ha száz hive és száz keze volna, akkor sem tehetne mindent meg a közönség inyére.

A közönség kritikája kétségkívül jogosult, mert elvégre is fizet és ezzel szemben joggal megvárhatja, hogy az igazgató tőle telhetőleg jó előadásokkal és jó darabokkal viszonzza a közönség áldozatkészségét.

Nálunk Debreczenben is hallunk panaszokat ugy a nagy közönség, mint a hírlapok részéről. Mennyi igaz van a panaszban, mert nem keresték, annyi azonban bizonyos hogy a színház látogató közönség száma az idén erősen megfogyott. Lehet, hogy ezt az általános pénztelenség okozza, — mi azonban inkább azt hisszük, hogy a színházlátogató közönség a nemrégben folyt színház és sajtó közt felmerült vitában az utóbbinak adván igazat, kissé tartózkodik a színház sűrűn látogatásától. A sajtó kritikája talán egy kissé erősebb volt a nálunk már megszokott limonádénál és sok igazságot mondván el ez visszatetszés szült Komjáthy-nál, a kit hosszú időn át — mert akkor rászolgált — s a sajtó sok dicsérettel nemes törekvéseicnt sok szép szóval magasztalt.

Az elmúlt hét műsora közül mint fénypont ragyogott ki a Csiky G. Buborékok című vígjátéka. A közönség általános óhaja, bárha időközönként több Csiky estben is része lenne. Több ízben bebizonyította a debreczeni színházi közönség, hogy az ily nemesebb irányú irodalmi magaslaton álló darabokat értékelni tudja. Ha pedig az ily értékű darabok szerepeit oly kiváló erőktől látjuk, mint a Buborékokban, ugy nagyon érthető az az emelkedett hangulat, melylyel a közönség a színházat elhagyta. Nagyon emelte az előadás összhangját a mindig kiváló Kiss Irén-nünk művészi alakítása, ugy Tanay Frigyes mint Nagy Gyula gondosan creált játéka. A többi szereplőkön is meglátzott a darab lángielkü írójának hatása. Nagy szellem írta a Csiky darabjait illetett művészek részére, művelt közönség szellemi gyönyörére. A hét többi estéi az „Aranyasszony” cz. verses vígjáték és a „Bocaccio” Soupe örök szép zenéjü operetteje töltötte be. Mig vasárnap a szokott ünnepi két előadás volt. Délután Szegény Jonathán Millöcker bájos zenéjében gyönyörködhetett fél helyárrakkal a közönség. Este „Két huszár, egy baka” cz. eredeti népszimű került színre.

Hétfőn, december 31-én László Dobse László tragédiája. Kedden, 1901 év január 1-én délután félhelyárrakkal „A cornuvillei harangok, este Mátyás király lesz.

— A zenekedvelők hangversenye. A zenekedvelők-köre január 6-ikán tartja meg második hangversenyét a következő műsorral: 1. Hubay J. 22. mű. Sonate romantique. Allegro. Adagio. Allegro ma nons tanto. Előadják: Hubay Jenő ur, hegedűművész és Falcke Henrik ur, zongoraművész. 2. Moszkowsky M. 50. mű. Suite régi irányban. Pré ude. Ária. Capriccio. Gigue. Előadja: Falcke Henrik ur. 3. Bach S. J. Chaconne. Hegedűn (kiséret nélkül) előadja: Hubay Jenő ur. 4. Chopin Fr. Nocturne. Edur. Fantasie. F. moll. Előadja: Falcke Henrik ur. 5. Wieuxtemps H. 33. mű. Ballade et Polonaise. Előadja: Hubay Jenő ur; zongorán kíséri: Falcke Henrik ur. Saint-Saens C. Toccata. Fis moll. Falcke H. Menuet. Es dur. Grieg E. Nocturne. C. dur. Moszkowski M. Trantelle. G. moll. Előadja Falcke Henrik ur. 7. Hubay J. Csárda jelenetek. 12. szám. Előadja: Hubay Jenő ur; zongorán kíséri: Falcke Henrik ur. A műsor egyes számainak előadása alatt az ajtók zárva tartatnak. A műsor 4-ik száma után 10 percnyi szünet. Kezdeté este 7 és fél órakor pontban.

KÜLÖNFÉLÉK.

Előfizetési felhívás. Lapunk 2-ik számát elküldtük mindazoknak, kik az első füzetet megtartották, kérve annak elfogadását. Előfizetési ára a *Családi Kör*-nek egész évre 12 korona, fél-évre 6 korona negyedévre 3 korona. Gyűjtőknek 5 előfizető után tiszteletpéldányt küldünk, a ki pedig 20 előfizetőt gyűjt, annak a tiszteletpéldányon kívül **10 kötet regényt** adunk jutalomképpen. Előfizethetni a lapra bármely könyvkereskedésben, a szerkesztőnél (Kossuth-utca 14.), vagy a *Csokonai-nyomdában*.

Értesítés. Elhatároztam, hogy *Ős Debreczen* cz. munkámat a *Családi Kör* melléklete gyanánt adom ki. Minden héten hozunk egy-egy elbeszélést könyvalakban nyomtatva, úgy, hogy az elbeszélések bizonyos idő múlva egy kötetet fognak képezni. A kik eddig előfizettek, azok a *Családi Kör*-rel együtt kapják az *Ős Debreczent*, a kik pedig most kívánják megszerezni, azok két koronát fizetnek; *díszes bekötési táblákról* szintén gondoskodunk s azok, kik *diszkötésben* rendelték meg könyvemet, a bekötési táblát is megkapják. Tisztelettel Debreczen, 1900. december 31. *Koncz Ákos*.

A Debreczeni Ellenőr halála. A szabadelvű párt hivatalos közlönye, a debreczeni sajtó egyik régi organuma, a *Debreczeni Ellenőr* a huszadik század első napján megszűnt. Mi okozta halálát, nem tudjuk, és éppen azért fájó szívvel temetjük el e jobb sorsra érdemes lapot, mely annyi időn keresztül következetességgel szolgálta a szabadelvű eszméket és minden tekintetben nemesen, izléssel és párját ritkító tapintattal töltötte be hivatását. Hanem, mint minden a világon, megöregedett ő is és az utolsó időkben élete már őszi haldoklás volt, ujévre pedig meglett ásva sirgödre. Nagyon, de nagyon sajnáljuk néhai laptársunk halálát, nemcsak azért, mert hosszú éveken át volt nevünk annak homlokán, hanem azért is, mivel vele a legbecsületesebb szolgálatakat tett lap száll a sirba.

Az új világosság. *Debreczen* sz. kir. város tegnap délben vette át az augsburgi légszeszgyártól a gázvilágítási üzemet. A város az évtizedekkel ezelőtt kötött szerződés értelmében 250,000 koronát fizetett az augsburgi társaságnak, mely után átvette a gázgyár kezelését. Mi, a kik kezdettől fogva ellene voltunk a házi kezelésnek, örömmel halljuk a gáz árának leszállítását és az utcai világítás kiterjesztését, javítását. Mindenesetre nagyon kívánatos egy a közbiztonság, mint egyéb okokból, hogy az egész világítási berendezés méltó legyen az új gazda méltóságához. Reméljük, hogy a Goethe-féle *mehr Licht* óhajtás be fog teljesedni.

A népkonyha. A debreczeni jótékony nőegylet a város támogatásával december 23-ikán nyitotta meg a népkonyhát. Azóta számtalan szegény, özvegy, árva és szegénysorsu tanuló keresi fel ezt az áldásos intézményt, hálás szívvel mondva áldást azokra, kik egészséges táplálékkal segítnek a szegények nyomorán.

Az ipartestületből. A debreczeni ipartestület a Botz Elek dr. ügyvéd lemondása folytán megüresedett jegyzői állásra *Tóth Kálmán* ügyvédjelöltet választotta meg egyhangulag.

A világ legnagyobb czirkusza. *A világ legnagyobb czirkusza néhány napra Debreczenben jön. Palm Károly, a társulat titkára a napokban mutatta be a városházán a czirkusz fényképeit. A czirkusznak 400 lova és 22 elefántja van.*

A vidéki sajtó köréből. *Szathmáry Zoltán* iró-társunk, ki hosszú időn át a debreczeni lapoknál működött s több novellakötetével ismertté tette nevét az irodalomban, ujévkor átveszi a *Kassai Napló* szerkesztését.

Deák Ferencz egy levele.

Midőn *Vörösmarty Mihály*, a nemzet nagy költője 1855-ben elhunyt, országos mozgalom indult meg árváinak felségélyezésére és a hamvai felé emelendő siremlék előállítására költségeinek beszerzésére. A gyűjtésben tevékeny részt vett *Simonffy Imre* kir. tanácsos, polgármester is, mint akkori városi jegyző. Az összegyűjtött összeget azután megküldötte Deák Ferencznek, ki kezelője volt a gyűjtött összegeknek. A haza bölcséje a beküldött összeget, a következő levélben nyugtatja, melyet a polgármester ur szivességéből itt közlünk.

Pest, ápril 19-én 1856.

T. Simonffy Imre urnak

sz. kir. Debreczen városa jegyzőjének

Debreczenben.

Tóth Lőrincz ügyvéd ur nékem, mint a *Vörösmarty* árvák segélyezésére begyűlt adakozások kezelőjének által adta azon 113 pengő frtot, melyet Ön, mint Debreczen városában gyűjtött magán adományozásokat ő hozá küldött . . . E levelem szolgáljon a pénznek átvételéről nyugtául.

Mivel pedig sem az adakozók, sem Ön határozottan meg nem állapítják, hogy ezen összeg a boldogult árváinak javára szolgáljon-e vagy siremlékének felállítására fordíttassék, hanem a két cél közül a választást vagy az összegnek a két rendeltetés közötti felosztását mi reánk bizzák, van szerencsém Önt ezennel tudósítani, hogy én az összeget magam nevére a takarékpénztárba fogom tenni, s ha majd a siremlékre már adományozások is gyűlnek, ezen egész összeg azokkal együtt a siremlékre fog fordíttatni.

Tisztelettel

Deák Ferencz.

Farsangi naptár.

Január 5. A Polgári kör bálja az Arany Bika szállóban.
 Január 12. A debreczeni jótékony nőegylet közvacsorával egybekötött vigestéje az Arany Bika dísztermében.
 Január 15. Gazdászball az Arany Bika dísztermébe.
 Január 17. A Függetlenségi kör bálja az Arany Bika szállóban.
 Január 26. A hentes és mészáros ifjak bálja az Arany Bika szállóban.

A jó háziasszony.

Túrortorta. Veszünk hozzá: 15 deka finom lisztet, 10 deka friss irós vaját és 10 deka porcukrot, ezekből 2 tojás sárgájával omlós tésztát készítünk, elnyújtjuk vékonyra és két egyenlő nagyságu torta lapra helyezzük, melyet előzőleg vajjal megkentünk és beliszteltünk. Mindkét torta lapon levő tésztát különböző lekvárral bekenjük, például egyiket baraczk, a másikat málnával, és a már elkészült torta tésztát mindkettőre egyenlően rátöltjük, szép pirosra megsütjük, megsütés után ismét másféle befőttel megkenjük, még pedig a torta részt, és a másik formába megsült tésztát az omlós részével ráhelyezzük és a torta felső részét citrom jéggel bevonjuk. A torta töltékhez veszünk 9 deka héjazott finomra törött mandulát, ugyanannyi porcukrot, 3 tojás sárgájával a törött cukrot jól kidolgozzuk, kevés citrom héját, piczi törött fahéjat és szegfűszeget is adva hozzá, aztán hozzá vegyítjük a mandulát, mikor evvel jól eldörzsöltük utoljára a 3 tojás habbá vert fehérét. Hozzá lehet venni az omlós lapoktól megmaradt tojásfehérét is.

Ó esztendei kásásbéles. Sok vidéken szokás hazánkba Ó év estéjén és Új év napján bizonyos ételeket készíteni, melyekhez egy kis babonát is fűznek Ilyennek tartják a kásás bélest is a többi között. A nagykunságban egyetlen házat sem talál az Ó év kásásbéles nélkül, bármily társadalmi osztályhoz tartozzék is, mert akkor lesz az új évben bő áldás, ha kásásbéles kerül az asztalra. E nemzeti eledel pedig így készül: készítünk finom rétes tésztát és mikor ez megsikkadt, jól meglocsoljuk meleg zsírral, összehajtuk annyira, hogy a vékony tészta 5-6 réteges legyen, ekkor olyan négyszögletű darabokat vágunk belőle, mely összehajtvá jókora pogácsa nagyságu tésztát mutatson. Ekkor a közepibe helyezünk egy jó kávéskanálnyiát a már előre elkészített sárga, azaz köleskásából, és a tésztát összehajtjuk a két ellentétes szögleteteket hajtvá egymásra. A kását előbb jól megmossuk, aztán forró zsírba tesszük, feleresztjük kevés vízzel, jól megfőzzük, hozzá adva tetszés szerint sót és törött borsot, s hűtve rakjuk a tészta.

Szerkesztői posta.

Mindazon t. munkatársajmnak és lapom jóakaróinak, kik biztató, kedves soraikkal és beküldött dolgozataikkal megkönnyítették vállalatom kezdetét, — e helyen mondok forró köszönetet. Az előlegezett elismerésnek igyekezni fogok teljes erőmből megfelelni.

Margitkának. Jól sejtí, hogy a nőegyleti vigest kedélyes mulatsága lesz a farsangnak. Ilyen volt az minden évben, amin nem is csodálkozhatunk, mert élén *Veressné Szathmáry Teréz* urasszony áll, ki ugyszólván minden óráját a szegényeknek és árváknak szenteli. E szűk helyen nem sorolhatjuk el az ő nagy érdemeit, hanem megteszszük azt lapunk legközelebbi számában,

hol arczképét is hozzuk. Második kérdésére a következőkben felelünk: tánczos lesz elég, mert a mi fiatalságunk szeret táncolni és így senki sem fog petrezselymet árulni. Hogy hogyan öltözködjék? — ezt kérdezze meg attól az aranyos jó mamától, aki bőlebb tanácsot ad e tekintetben.

G. R. urhölgynek. A jó háziasszony jövő számunkban szives készséggel felel kérdésére. Addig kérjük türelmét.

F. Gy. dr. urnak. Az ünnepek elmúltával remek tollából kérünk egy cikkelyt.

Alíce. Nagyon szivesen veszszük, ha a divatrovatba küld valamit.

Thea. Mindazok, kik lapunkra 20 előfizetót gyűjtenek 10 kötet regényt kapnak a tiszteletpéldányon felül. Ha a küldendő regények egyike, vagy másika már meg volna, a szerkesztő szivesen becseréli.

Zenekedvelő. Dóczy József ur lapunk állandó munkatársa; ígérte, hogy legközelebb új dalt ír, kizárólag lapunk részére. Mint láthatja, mai számunk is közöl tőle egy szép dalt.

F. J. urhölgynek Budapest. Köszönjük! Addig is míg magánlevelet írok, kérnék valami hosszabb fordított regényt.

M. Gy. urnak helyben. Becses sorait hálás köszönettel vettem és az azokban kifejezett elismerés biztatóul fog nekem szolgálni új vállalatomban. Végtelen jól esett olvasnom az Ön és igen tisztelt társai nemes *ideálizmusáról*. A kik így gondolkoznak, mint Önök, azok egy jobb jövőnek lesznek megépítői. Adja Isten, hogy úgy legyen s ne csak az Önök álmai, hanem az én Önökben vetett reményem is teljesüljenek. Önök támogatni is akarnak s azt kérdezik szivesen veszem-e rajongó lelkük alkotásait. Hogyne venném szivesen. Én szeretem lelkem igaz érzésével a szépért, nemesért lángoló ifjúságot és boldog vagyok, ha ez a minden izében *magyar ifjúság* eszméim győzedelmére velem szövetkezik. Hosszu évekkkel ezelőtt engem is szeretettel vezettek s ha valamit tettem, a mi több a sablonnál, azt azoknak köszönhetem, kik nem ifju éveimet, hanem becsületes törekvéseimet tekintették. Szivesen várom Önöket, egyébiránt egy hosszabb magánlevelet küldök, mihelyest egy kevés szabad idővel rendelkezem.

K. Gy. Kolozsvár. Üdvözlötedet köszönöm s az ígért kéziratot örömmel várom.

J. B. országgyűlési képviselő urnak. Nemcsak én, hanem olvasóközönségem is gyönyörrel olvassa lapom mai számába küldött gyönyörű versedet, köszönöm tiszteletteljes köszönettel.

Sz. ö. Hogy ne venném szivesen egykori tanítványom munkásságát! Üdvözlöm!

NYOMTATTA A CSOKONAI-NYOMDA DEBRECZENBEN.

Ritka alkalom!!

Van szerencsém a n. é. közönséggel közölni, hogy
 üzletem áthelyezése
 miatt mindenféle üveg és porcellán áruimat
 mélyen leszállított árban
 adom.

Tisztelettel **Lám Sándor,**

Debreczen, Piac- és Hatvan-utca sarkán.